

Høring - styrking av forbrukeres rett til å betale med kontanter – endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør.

Dette høringssvaret gis av organisasjonen “JA til kontanter”, som blant annet har en Facebook gruppe som nærmer seg 60.000 medlemmer. Organisasjonen sitt formål, er å fremme det vi kaller for kontant saken. Det vi legger i dette er å kjempe for at forbrukere skal ha en lovfestet rett til å betale med kontanter, slik som det b.la. har vært siden 90-tallet jf. Finansavtaleloven § 38. Vi tar aktivt del i samfunnsdebatter, som er relatert til denne saken og jobber med å informere om hvorfor kontanter er så viktig i samfunnet. Facebook gruppen ble startet i 2014 og organisasjonen i 2016, der flere stortingsrepresentanter engasjerte seg for saken.

Bakgrunn:

I mange år nå har forbrukeres rett til å foreta kontant oppgjør vært under press og loven har blitt brutt gjentatte ganger, uten at dette har fått noen som helst konsekvenser.

Forbrukertilsynet har hele tiden hatt ansvaret for å følge opp slike lovbrudd og har hele veien hatt mandat til å fatte vedtak i saker hvor forbrukeres rett til å betale med kontanter har blitt brutt, men dette er ikke noen gang blitt gjort til tross for at de har vært bevisste over dette. Forbrukertilsynet tolker loven som at den er klar, det har de blant annet uttalt når de åpnet sak mot frisørkjeden Cutters i 2019.

Slik vi har lest forslaget til departementet så foreslåes det å gi tydeligere uttrykk angående forbrukeres rettigheter til å betale kontant og det er noe vi stiller oss positive til. Det er på en annen side flere problematiske sider fremover, som kan true denne retten i større grad enn tidligere. Dette kan føre til at forbrukeres lovfestede rett til å betale kontant i realiteten kan oppleves, som at den snarere blir redusert enn styrket. Dette med tanke på departementets forslag om å unnta ubemannede butikker fra plikten til å akseptere kontanter, noe de ikke er med dagens lovverk og med tanke på at denne typen forretninger øker i antall i Norge så kan dette bli problematisk. Det er enkelte butikker i Trondheim (Bunnpris, Matkroken osv.) og Oslo, som allerede har løst dette, ved å installere automater ved kassene som aksepterer kontanter og dette er ikke særlig vanskelig å få til.

En annen problemstilling er at kollektivtransport er vurdert unntatt fra plikten om å ta imot kontanter som betaling, men vi merket oss om at departementet ønsker og komme tilbake til dette på et senere tidspunkt evt. i en ny høring slik vi forstod det. Vi stiller oss hvert fall

sterkt imot at kollektivtrafikk skal bli unntatt fra denne loven og vil minne om at Senterpartiets egen tidl. Finanspolitiske talsperson (Sigbjørn Gjelsvik), som nå er statsråd for kommunal- og distriktsdepartementet tidligere selv har kritisert kontant nekt på kollektivtransport. Vi minner å om at under Covid-19 pandemien i 2020, så uttalte daværende samferdselsminister (Knut Arild Hareide) på spørsmål fra Sigbjørn Gjelsvik (Sp) at kollektivtransport slik som busser, ikke kan nekte kontanter som betaling bare oppfordre til å betale kontaktløst. Slik vi tolker dette, så vil det si at forbrukere har en rett til å få foreta kontant betaling på kollektivtransport allerede slik loven er nå. En vil derfor etter vårt syn svekke forbrukeres rett til kontant oppgjør betydelig, om en velger å unnta kollektivtrafikk fra denne plikten. En vil å i samme slengen risikere at de ca. 600.000 ikke digitaliserte menneskene i Norge vil føle på et digitalt utenforskap og etter hvert velge bort å reise kollektivt. Et annet spørsmål blir hvordan forbrukertilsynet skal følge opp brudd på forbrukeres rett til å betale kontant på bussen, i påvente av enda en ny lovendring og hvor lenge dette blir til?

Vi synes det er bra at forbrukertilsynet får en oppdatert lov å forholde seg til forhåpentligvis, forutsatt at ikke forbrukeres rett til kontant oppgjør i realiteten blir svekket når denne loven trer eventuelt er ferdigbehandlet og trer i kraft. Noe vi uansett ønsker at departementet skal ta til vurdering, er om politiet kunne og burde gis myndighet til å håndheve loven i de tilfeller der det er en situasjon hvor det tilsier at det kunne vært mest praktisk. Da tenker vi mest på at, om ansatte eller næringsdrivende nekter en forbruker i en butikk eller lignende å foreta kontant oppgjør så kan politiet kontaktes for en raskere avgjørelse i saken og noe som vil kunne løse situasjonen der og da istedenfor flere ukers behandlingstid hos forbrukertilsynet. De aller fleste forbrukere i dag, som vi har som medlemmer tror allerede at de kan ringe politiet i slike situasjoner.

Vi har ikke registrert at departementet har gitt uttrykk for noen klare sanksjoner i dette lovforslaget ved brudd på forbrukeres rett til å betale med kontanter, vi regner med at dette er noe forbrukertilsynet skal finne ut av? Vi synes uansett at det kunne ha vært greit å få dette på plass, slik at forbrukere vet at det faktisk er klare sanksjoner for brudd på denne loven.

Det er viktig at forbrukere ikke blir pålagt vesentlige merutgifter eller ulemper for å betale med kontanter, for å skulle hindre de eller få de til og stoppe å bruke kontanter i ettertid. Vi mener at terskelen for hva som defineres som vesentlig merutgift eller ulempe burde være ganske lav, noe som blant annet er viktig for at bruken av kontanter ikke blir for lav. Om bruken og sirkulasjonen av kontanter blir for lav, vil dette kunne utfordre nasjonal beredskap i fremtiden. Noe vi ser et resultat av i dagens samfunn og når digitale systemer har sviktet tidligere dette året, slik som 16. Mai.

Konklusjon:

-Organisasjonen JA til kontanter stiller seg positive til lovforslaget om å styrke forbrukeres rett til å betale med kontanter, med forutsetning om at denne retten faktisk styrkes. Vi mener at departementet da ikke kan unnlate kollektivtrafikk og ubemannede utsalgsteder fra plikten til å akseptere kontanter som et gyldig betalingsmiddel.

-JA til kontanter, mener at departementet burde vurdere om politiet burde få myndighet til å håndheve forbrukeres rett til kontant oppgjør i de tilfeller hvor det kan være hensiktsmessig og når situasjonen er pågående.

-JA til kontanter mener at departementet burde sørge for at loven ikke åpner for å pålegge forbrukere vesentlige merutgifter eller ulemper ved kontant betaling

-JA til kontanter ber departementet komme med klarere sanksjoner for brudd på forbrukeres rett til å foreta kontant oppgjør i forhold til den nye loven som er foreslått.

Med vennlig hilsen
Kim René Hamre
Leder for JA til kontanter

Med vennlig hilsen
Jørn Wad
Generalsekretær